

ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ՀՈԳԵՎՈՐ ԽՈՐՀՈՐԴԻ ԱՆԴԱՄ, ՊՐՈՖ. ԱՌԱՔԵԼ ԱՌԱՔԵԼՅԱՆԻ ՀՈՐԵԼՅԱՆԸ

Փետրվարի 5-ին՝ կիրակի օրը, վեհարանի հանդիսությանց դահլիճում, ժամը 17-ին, Վեհափառ Հայրապետի բարձր նախագահության ներքո և հանդիսավոր իրադրության մեջ, նշվեց Գերագույն հոգևոր խորհրդի անդամ պրոֆ. Ա. Առաքելյանի ծննդյան ութսուն և զրական-մանկավարժական գործունեության վաթսունամյակը:

Նախագահության սեղանի շուրջը տեղ էին զբաղեցնում Վեհափառ Հայրապետը, ՀՍՍՀ Միության նախագահները, Գերագույն հոգևոր խորհրդի անդամները, Գերագույն հոգևոր խորհրդի նախագահ Կ. Դավթյանը, հոգևոր պրոֆ. Առաքել Առաքելյանը, տ. Հայկազուն արքեպիսկոպոսը, դոկտ. պրոֆ. Կ. Ղաֆազարյանը, դոկտ. պրոֆ. Մ. Հասրաթյանը, ճարտարապետ Մ. Մաղմանյանը:

Հանդիսությունը ներկա էին Մայր Աթոռի միաբանությունը, Գերագույն հոգևոր խորհրդի և վերատուգիչ հանձնաժողովի անդամները, «Էջմիածին» ամսագրի և հոգևոր ճեմարանի դասախոսական կազմը, Մայր Աթոռի պաշտոնեությունը և այլ հրավիրյալներ:

Հորեկանական հանդիսության բացումը կատարվում է ՀՍՍՀ պետական հիմնի նվազով:

Այնուհետև Մայր տաճարի լուսարարապետ գեր. տ. Հայկազուն արքեպ. Աբրահամյանը,

հանուն Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի միաբանության և Գերագույն հոգևոր խորհրդի, հանդես է գալիս հետևյալ ճառով:

«Այսօր, ս. էջմիածնի վեհարանի կամարներու տակ և վեհափառ Հայրապետի բարձր նախագահության ներքև, հավաքված ենք կատարելու սրտագին պարտականություն մը՝ նշելու համար Մայր Աթոռ ս. էջմիածնի Գերագույն հոգևոր խորհրդի երեցագույն անդամ և բոլորի կողմն սիրված պրոֆ. Առաքել Գևորգի Առաքելյանի ծննդյան ութսուն և զրական-մանկավարժական գործունեության վաթսուամյակը:

Հարգելի պրոֆեսորը ծնած է 1887 թ. հունվարի 1-ին, Լեռնային Ղարաբաղի Շուշի գավառի իննածախ գյուղի մեջ, բարեպաշտ հայ ընտանիքի մը համեստ հարկին տակ: Իր նախնական կրթությունը ստացած է տեղի ծխական դպրոցի մեջ, և այնուհետև իր ուսումը շարունակած Շուշի քաղաքի թեմական դպրոցի մեջ՝ 1894—1899 թթ.:

Նույն թվականի սեպտեմբերին ընդունված է ս. էջմիածնի Գևորգյան ճեմարանը:

Այս շրջանին էր, որ ճեմարանին մեջ կդասախոսեին հայտնի հոգևարականներ, ինչպիսիք են՝ Գարեգին վրդ. Հովսեփյանց (ապա կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիո), Կոմիտաս վարդապետ, Կարապետ վրդ. Մկրտչյան, և գիտնական մտավորականներ Կարապետ Կոստանյան, Հրաչյա Աճառյան, Մանուկ Աբեղյան, Ստեփան Մալխասյան և շատ ուրիշներ: Ահա այս միջավայրին մեջ եկավ իր ուսումը կատարելագործելու, իր գիտելիքները հարստացնելու դարաբաղցի ուսման ծարավի Առաքել պատանին, այստեղ ստանալով միաժամանակ ապագա ուսուցչական, մատենագրական, հասարակական գործունեության իր պատրաստությունը:

1907 թվականին փայլուն հաջողությամբ մը ավարտելն վերջ Գևորգյան ճեմարանը, խոստումնալից երիտասարդը մտավ կյանք՝ նվիրվելով ուսուցչական ասպարեզին:

Այնուհետև Առաքելյանին կհանդիպենք շարք մը հայկական կեդրոններու և գավառներու մեջ որպես ուսուցիչ և կրթական տեսուչ՝ նվիրված հայ մատաղ սերունդի ազգային և հայրենասիրական դաստիարակչական գործին:

Ուսուցչության հետ միասին և իր բազմազգաղ մանկավարժական գործունեության առընթեր Առաքելյանը ունեցած է նաև գրական, մատենագրական բեղուն գործունեություն:

Այստեղ ես կուզեի առանձնապես նշել պրոֆ. Առաքելյանի վաթսուամյա գործունեության մեջ անոր ծառայությունը մասնավորաբար 1944 թվականին մինչև այսօր Մայր Աթոռ ս. էջմիածնին:

Հայ ժողովուրդի, հայ մշակույթի հանդեպ անոր սերը ղինքը բերին սուրբ էջմիածին:

Առաքելյանը եղավ այն առաջին մտավորականներն, որ իր ծառայությունը, աշխատակցությունը և գործակցությունը բերավ հայրապետական տեղակալ Գևորգ արքեպ. Չեղերեքյանին՝ ընդունելով նաև Մայր Աթոռ ս. էջմիածնի պաշտոնաթերթի՝ «էջմիածին» ամսագրի խմբագրապետի պատասխանատու պաշտոնը, զոր վարեց 1945-են մինչև 1949 թվականը:

1945 թվականի հունիսին ս. էջմիածնի մեջ գումարված ազգային-եկեղեցական ժողովը երբ կաթողիկոս կընտրեր Գևորգ Զ-ը, ծերունագարդ հայրապետի մոտ կանգնած մտավորականներու հետ էր նաև պրոֆ. Առաքել Առաքելյանը, որ ձեռք-ձեռքի տված մեծ վարպետ Ավետիք Իսահակյանի, Ստեփան Մալխասյանի, Երվանդ Շահադիրյի, Ստ. Կամսարանի, պրոֆ. Ա. Գ. Աբրահամյանի և ուրիշներու հետ, դարձավ Հայոց Հայրապետի սրտամոտ խորհրդականներն մեկը, նրա եկեղեցաշեն, հայրենանվեր գործունեության ճանապարհի վրա:

1945 թվականի նոյեմբերին, երբ կվերաբացվեր ս. էջմիածնի հոգևոր ճեմարանը, Առաքելյանը առաջիններն մեկն էր, որ սիրահոժար կերպով հանձն առավ իր ծառայությունը բերել ճեմարանի ուսումնա-դաստիարակչական աշխատանքներուն՝ դասավանդելով գրաբար, ընդհանուր գրականության պատմություն, մինչև 1956 թվականը:

Խմբագրական, մանկավարժական աշխատանքներու կողքին Գևորգ Զ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը պրոֆ. Առաքելյանին վստահեցավ նաև կարևոր առաքելություններ դնել արտասահման: 1946 թվականին նա մեկնեց Լիբանան՝ Մայր Աթոռի համար տպարանի վերաբերյալ աշխատանքներով: Ապա անկե անցավ Երուսաղեմ:

1952 թվականին, լուսահոգի տ. Գարեգին կաթողիկոսի Մեծի Տանն Կիլիկիո թաղման առթիվ, Առաքելյանը ներկայացուց Մայր Աթոռ ս. էջմիածնին:

1955 թվականի հոկտեմբերին էջմիածնի մեջ գումարված ազգային-եկեղեցական ժողովը, որ Ամենայն Հայոց Հայրապետ ընտրեց Վազգեն Ա-ը, հաջորդ մեկ նիստին մեջ Գերագույն հոգևոր խորհրդի անդամ ընտրեց պրոֆ. Առաքել Առաքելյանը, պարտականություն, զոր ան կկատարե մինչև այսօր սիրով և նվիրումով:

1956 թվականի փետրվարին պրոֆ. Առաքելյանը մաս կկազմեր նաև Վազգեն Հայրապետի այն շքախմբին, որը պիտի մասնակցեր ընտրություն և օծման Կիլիկիո կաթողիկոսին: Վեհափառ Հայրապետի հետ անանցավ Եզրիպտոս, Փարիզ և վերադարձավ էջմիածին:

Այսօր, այս ուրախ առիթով, մեր մտա-
նումն ու գնահատութիւնը կուղղվին ավելի
առանձին 25 տարիներու վրա մարդու մը կյան-
քին, որ իր ծառայութիւնը չէ խնայած Մայր
Աթոռ ս. Էջմիածնին, «Էջմիածին» ամսա-
գրին, հոգևոր ճեմարանին, և այս վերջին 12
տարիներուն ալ իրրև անդամ Գերագույն
հոգևոր խորհրդի:

Արդարեւ, տարբեր ալ չէր կրնար ըլլալ պա-
գազան մեկու մը համար, որ Էջմիածնի մեջ
պատգամ իր բարձրագոյն կրթութիւնը, որու
միտքն ու հոգին կազմակերպվեցան հայոց
պատմութեան շունչով և այս պատմական
վայրին մեջ, գործունեութեան զսպանակը
դարձաւ մեծ հայրենասեր պատմիչ՝ Առաքել
Դավրիժեցիի խոսքը. «Ի վերայ Աջոյն և
Մ. Էջմիածնի ամենայն ազգն հայոց կապեալ
վայր»:

Այսօր Էջմիածինը կգնահատեն և գոհու-
թամբ կնշեն իր մեկ համեստ զավակի ծա-
ռայութիւնը:

Այս հիշատակութեան արժանի պահուստ,
հանուն Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի միաբանու-
թեան, հանուն Գերագույն հոգևոր խորհրդի,
զերմորեն կշնորհավորենք մեր սիրելի պրոֆ.
Առաքել Առաքելյանը՝ անոր ծնդւան ութսուն
և զրական-մանկավարժական գործունեու-
թեան վաթսուամյակի բարեբաաստիկ առի-
թով: Կամոյքներ իրեն ավելի եռանդ, կա-
ռարյալ առողջութիւն, հոգեկան անդորրու-
թիւն՝ հոգուտ Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի
պաշտօնութեան:

Թող կեցցե՛ք միշտ մեր սիրելի հօրեկարը:
Մանոթ և հարգված մտավորական և հո-
րեկարի հայրենակից ու բարեկամ՝ պրոֆ.
Մ. Հասարայանն իր ողջույնի խոսքում ա-
սաց.

«1967 թ. փետրվարի 7-ին, հունվարյան
արձակուրդներից հետո, Խ. Արուստիանի ան-
վան հայկական մանկավարժական ինստի-
տուտի բանասիրական ֆակուլտետի լսա-
րաններից մեկում, սովորականի նման, ամ-
բիոն է բարձրանալու ոչ բարձրահասակ մի
սպասխոս, որին ուսանողները միշտ սպա-
սել են անհամբերութեամբ: Նրանք մշտապես
զգացել են իրենց սիրելի պրոֆեսորի երի-
տասարդական եռանդը, զարմանալի հիշո-
ղութիւնը, անսահման գիտելիքները երի-
տասարդներին հաղորդելու վարպետութիւ-
նը, քննական և հայրական ջերմութիւնը,
սիրել նրա սրամիտ ասույթների փակագծե-
րը: Եվ երբեք նրանց մտքովն իսկ չի անցնե-
լու, որ այս անգամ պրոֆեսորի ամբիոն
բարձրանալու ժամանակ նա բոլորել է ար-
դեն իր ծննդւան 80-րդ տարին, և դասավան-
դելու 60-րդ տարին է սկսում: Այդ բացառիկ
զաղտնիքներից մեկը ոչ այնքան այն է, որ

պրոֆեսորը երկարակյացների հռչակված
երկրի՝ Ղարաբաղի զավակ է, այլ մեծապես
այն շնորհակալ ու երախտաշատ աշխատան-
քը, որ կոչվում է մանկավարժութիւն: Ամեն
տարիների մշտական հանդիպումը դպրոցա-
կան պատանիների և ուսանողների հետ, երի-
տասարդական լիցք ու ավիշ է տալիս ուսուց-
չին, որովհետեւ երիտասարդութիւնը հենց
մարդկային հասարակութեան մշտական ե-
ռուն կյանքն է: Մեղվաջան աշխատասիրու-
թիւնը, համեստութիւնը, պարտաճանաչու-
թեան զգացումը զարդարել և զարդարում է
մեր վաստակած հօրեկարին, որը մեզ թե-
լադրում է երախտագիտութեան ջերմ խոսք
սսել այսօր, որքան էլ այդ անսովոր ու ան-
ցանկալի լինի նրա համար: Նա չի հայցում
այդ, այլ ստանում է իր կամբից անկախ,
բոստ արժանւումը:

Պրոֆեսոր Առաքելյանը ծնվել է 1887 թ.
հունվարի 1-ին, շատ համեստ մի ընտանի-
քում, Արցախ-Ղարաբաղի իննածախ գյու-
ղում: 17-րդ դարի վերջերին, թե 18-րդի
սկզբներին սահմանակից Սյունիքի նշանա-
վոր իննածախ գյուղի բնակչութեան մի մասը
հարկադրված է լինում գաղթելու Ղարաբաղ:
Գյուղում դպրոց չկար, և փոքրիկ Առաքելը
իր գրաճանաչութիւնը, ինչպես ասում են՝
նախնական կրթութիւնն ստանում է մոտա-
կա Բալլուջա գյուղի ծխական դպրոցում, ա-
պա, երկու տարի հետո, ընդունվում է Շու-
շիի թեմական դպրոցը, իսկ երեք տարի հե-
տո՝ փոխադրվում Վաղարշապատ՝ Էջմիածնի
Գևորգյան ճեմարանը:

1899—1907 թթ. սովորելով Գևորգյան ճե-
մարանում, ուշիմ պատանի Առաքելյանը
աշակերտում է հայ նշանավոր գիտնական-
մանկավարժների և կապվում այդ տարիներ-
ին խլրտացող աշխատհին: Քաղաքական
ազատագրական շարժման եռուն կյանքի մի
շրջան էր ապրում մասնավորապես հայկա-
կան իրականութիւնը: Բացառիկ վերելքի
տարիներ էին նաև գիտութեան, արվեստի և
զրականութեան մարդերում, միաժամանակ
ժանր ողորդման և կորուստների տարի-
ներ: Ամեն մարդ, հատկապես աշխատավո-
րական ընդերքից ելած մտավորականը, իր
հասարակական դիրքն էր փնտրում, իրեն
մատչելի գաղափարախոսութեան դրոշի ներ-
քո: 1905—1907 թթ. ցնցեցին նաև ողջ Ռու-
սաստանը, ներառյալ Կովկասը և արեւելա-
հայ իրականութիւնը: Այս ամենին անմասն
չմնաց նաև երիտասարդ Առաքելյանը:

1907 թվականին ավարտելով ճեմարանի
լսարանները, Առաքելյանը նշանակվում է
ուսուցիչ Իգդիրի դպրոցում: Մեկ տարի հետո
հրավիրվում է իր հայրենի Ղարաբաղ՝ որպես
դասատու Շուշիի հռչակված թեմական գրա-

րոցում և Մարիամ-Ղուկասյան օրիորդաց գիմնազիայում: Ետևում նշանակվում է և գավառի դպրոցների վերատեսուչ, իսկ 1911—1913 թթ.՝ նաև Նուխիի շրջանի հայկական դպրոցների վերատեսուչ: Մանկավարժական իր աշխատանքը շարունակում է Ղարաբաղում մինչև 1926 թվականը, որից հետո 5—6 տարի աշխատում է որպես ուսուցիչ նաև Բաքվում: Որպես բարձրագույն ուսումնական հաստատության դասախոս նա աշխատում է Երևանում 1934 թվականից, անընդմեջ: Պրոֆ. Առաքելյանը դասախոս է եղել Երևանի պետական համալսարանում հեռակա մանկավարժական ինստիտուտում, իսկ վերջին տասնամյակներում՝ Աբովյանի անվան հայկական մանկավարժական ինստիտուտում:

Վեց տասնամյակների ընթացքում բազմաթիվ վայրերում, Իգդիրից մինչև Բաքու, տարած մանկավարժական աշխատանքին զուգընթաց, պրոֆ. Առաքել Առաքելյանը գործուն մասնակցություն է ունեցել նաև հասարակական կյանքի մարզերում:

1932 թվականին Ա. Առաքելյանը վերջնականապես փոխադրվում է Երևան: Այս ժամանակից էլ սկսվում է մեր հոբելյարի իսկական, անընդմեջ գիտական աշխատանքի շրջանը, որը շարունակվում է մինչև այսօր, երբ արդեն բոլորել է 80 տարին՝ 60 տարվա աշխատանքային ստաժի հետ: Իսկ վաթսուն տարին, առանձին վերցրած, սովորաբար մեկ ամբողջ կյանք է համարվում, որի ընթացքում մարդ 40—45 տարի ապրում է իր ստեղծագործական շինարար տարիների շրջանը: Մինչդեռ լրիվ 60 տարիները 80-ամյա Առաքելյանի համար հանդիսացել են աշխատանքային շինիչ տարիներ, որոնք երիտասարդական եռանդով շարունակում է նա որպես մանկավարժ և գիտնական՝ ոչ մեկ օրը պարապի չտալով:

Եթե մանկավարժ Առաքելյանը սկսած 1906 թվականից թշնակել է հայկական թերթերին, ապա 1931 թվականից մանկավարժությունը զուգահեռ սկսվում է նրա անընդմեջ գիտական աշխատանքի շրջանը, նախապես ուսերենից և գերմաներենից գիտական գրքերի թարգմանությամբ: Լինելով նաև գրաբարի և հին գրականության քաջ գիտակ դասախոս, 1937—1954 թվականներին Առաքելյանը լույս է ընծայում գրաբարի իր երեք ձեռնարկ-դասագրքերը և հունահռոմեական գրականության պատմության նույնպես երեք ձեռնարկները: Կատարում է և համառոտ ուսումնասիրություններ Անահիտ Շիրակացու, ինչպես նաև՝ Հին Հայաստանի կրթության և դաստիարակության մասին: 1942 թ. Առաքելյանը ստանում է բա-

նասիրական գիտությունների թեկնածու աստիճան, պաշտպանելով «Հունարան դպրոցը և հելլենաֆիլ հոսանքը Հին Հայաստանում» դիսերտացիոն թեման: 1954 թ. նա ստանում է բանասիրական գիտությունների դոկտորի աստիճան՝ իր «Հայ ժողովրդի մտավոր մշակույթի զարգացման պատմություն» աշխատության համար, որը լույս տեսավ հինգ տարի հետո: 1955 թ. դեկտեմբերին ՀՍՍՀ Գերագույն սովետը պրոֆ. Առաքելյանին շնորհում է գիտության վաստակավոր գործչի կոչում:

Պրոֆ. Առաքելյանի տասնամյակներին տքնաջան աշխատանքի արդյունքը և զուգագործոցը հանդիսանում է վերը նշված՝ «Հայ ժողովրդի մտավոր մշակույթի զարգացման պատմություն» եռահատոր աշխատանքը, որի, ավելի քան 100 մամուլ ծավալով, երկու հատորները լույս տեսան 1959 և 1964 թթ.՝ ընդգրկելով հայ հեթանոսական շրջանի 400 տարվա և քրիստոնեության շրջանի (ավատատիրության շրջան) 1500 տարվա՝ պատմությունը: Վերջին՝ երրորդ հատորի վրա (18—20-րդ դդ.) հեղինակը շարունակում է իր մեղմաջան աշխատանքը:

Պրոֆ. Առաքելյանի այդ ծավալուն մենագրությունը բացառիկ ընդգրկում ունեցող մի գործ է, որ փոխարինում է համայնագիտական, մատչելի նաև մասսայական ընթերցողին: Իրավամբ, այդ սեղանին դնելիք գիրքը հայ մշակույթի և հայագիտության հանրագումարն է, որը մասնագետ ընթերցողին ուղղություն է տալիս, թե ի՞նչ է մնացել հայ մշակութային կյանքի բոլոր ասպարեզներում, ո՞րն է ուսումնասիրվել հայ կամ օտարազգի գիտնականների կողմից, և ինչպեսի գնահատականի ու եզրակացության արժանացել: Սակայն մեր հերինակը շատերի նման հանդես չի գալիս որպես սոսկ արձանագրող, այլ իր վերաբերմունքն է ցուցաբերում և այդ կարծիքների եզրակացությունների իր գնահատականը տալիս: Պատկերացնել պետք է, թե որպիսի կամք է ցուցաբերել հեղինակը տասնյակ տարիների այդ ահռելի աշխատանքի մեջ՝ կարգալով ոչ միայն հին ու նոր բոլոր հայ հեղինակներին, մատենագիրներին, գրողներին, գիտնականներին, այլև օտար հեղինակների հարյուրավոր երկերն ու բանասիրական հոգվածները նրանց մասին: Օրինակ, միայն հայ գրերի գյուտին և առաջին թարգմանություններին նվիրված են գրքի 90 էջերը (163—253), օգտագործելով ավելի քան 60 աղբյուր, գրեթե այն ամենը, ինչ լույս է տեսել այդ հարցերի մասին մինչև գիրքն ավարտելը: Այստեղ էլ կգտնեք իր՝ հեղինակի կարծիքները և ակտիվ

գիտական վերաբերմունքը: Հեղինակի ելրակացությունների մեկ մասին, իրավացի կամ ոչ իրավացի, կարող ենք առարկել, բայց դա ինքնին հավելյալ դրդապատճառ է դառնում ճշմարտությանը հասնելու:

Ողջ աշխատության մեջ կարմիր թելով անցնում է հեղինակի այն գլխավոր նպատակներից մեկը, որ հայ մշակույթի զարգացումն ընթացել է ինքնուրույն ուղիով և ոչ թե ուրիշ ժողովուրդների մշակույթների կրավորական ընկալման ուղիով: Գոյություն ունեցած և տակավին ունեցող հայ և օտար հեղինակների նման հոռի և անարդար կարծիքները ժխտելու զայրույթը հեղինակին երբեմն մղում է չափազանցության, կասկածի տակ առնելու կամ նույնիսկ ժխտելու նաև որոշ անվիճելի փաստեր, բայց դրանք բնավ չեն նսեմացնում այդ գործի արժեքը:

Ցանկանք, որ 80-րդ տարին բոլորած հոբելյարը իր համեստարար և անաղմուկ ձևով վաստակած կյանքի մնացած տարիներին ևս մնա գիտության պատենելի վրա՝ առողջ մարմնով, արթուն մտքով և ցարգ պահպանած երիտասարդական եռանդով:

Հոգևոր ճեմարանի տեսուչ հոգ. ա. Ներսես Ժ. վրդ. Պողապալյանը, հանուն ճեմարանի տեսչության, դասախոսական կազմի և ուսանողության ողջունելով հոբելյարին, ողջունի իր խոսքի մեջ ասաց.

«Երջանիկ մի առիթ է մեզ բոլորս հավաքել վեհարանի այս հանդիսությանը դահլիճ՝ Վեհափառ Հայրապետի նախագահության տոնախմբելու պրոֆ. զոկտ. Ա. Առաքելյանի ծննդյան ութսուն, գրական-մանկավարժական գործունեության վաթսուն և Մայր Աթոռում նրա ծառայության քսանհինգամյակի հոբելյանական տարիները:

Ինձ համար, որպես տեսուչ հոգևոր ճեմարանի, շատ բաղք պարտականություն է շնորհավորել հարգելի հոբելյարը՝ դասախոսական կազմի, հին ու նոր սաների և իմ անունից:

Պրոֆ. Առաքելյանը սովորել է ս. էջմիածնի Գևորգյան ճեմարանում, ժամանակի Հայաստանի բարձրագույն ուսումնական կրթարանում, Խրիմյան Հայրիկի հայրենասիրական շնչին տակ: Իր հայրենասիրությունը պրոֆեսորը ստացել է ճեմարանում, և իր հետագա կյանքը, հայ ժողովրդի սիրուն զոհելու ոգին՝ մեր եռամեծ ուսուցիչներից:

Թեպետ երկար տարիներ գործի և պաշտոնների բերմամբ հեռու է ապրել Մայր Աթոռից մեր հոբելյարը, սակայն երբ Մայր Աթոռը կարիքն ունեցել է նրա ծառայության, պրոֆ. Առաքելյանը հրեք չի զլացել իր աշխատակցությունը:

Նա եղել է «էջմիածին» ամսագրի խմբագիր, Գերագույն հոգևոր խորհրդի անդամ, ինչպես նաև՝ երկար տարիներ դասախոսել է հոգևոր ճեմարանում:

Հոգևոր ճեմարանի հին ու նոր սաները քաջ գիտեն, որ մեր հոբելյարը որքան սիրով է կապված այդ հաստատության հետ: Մինչև այժմ էլ հարգելի հոբելյարը հաճախ այցելում է ճեմարան, ներկա է լինում դասերին և ըննություններին, հրճվում ուսանողական հանդիսությունների ընթացքում՝ վերհիշելով ուսանողական իր տարիները նույն հարկի տակ:

Ցավում էմ, որ հոգևոր ճեմարանի հարկի տակ հարգելի հոբելյարին աշակերտելու պատիվը չեմ վայելել:

Սակայն այժմ ես ինձ աշակերտ եմ համարում, որովհետև իր արտասահմանյան ուղևորությունների ժամանակ (1946, 1952 և 1956 թվականներին) լսել եմ նրա դասախոսությունները, նախ որպես պատանի և հետո որպես ուսանող Անթիլիասի դպրեվանքի: Թերևս հայրենասիրություն կերտողներից մեկն էլ նա՝ է եղել: Եվ վստահաբար պատճառ է հանդիսացել, որ տեպես կյանքս կապեմ Մայր Աթոռին՝ իմ ներսիրդի կոչման ձայնը առավել զորացնելով:

Թող տարիների բեռը չծանրանա իր վրա: Թող իր գրիչը ձեռն չռնենա, միշտ երիտասարդ, միշտ առույգ տեսնենք նրան Վեհափառ Հայրապետի կողքին, Մայր Աթոռի կամարների տակ:

Կեցցե՛ մեր հոբելյարը»:

Հանուն «էջմիածին» ամսագրի ողջունի խոսք ասաց պատմական գիտությունների թեկնածու, Մայր Աթոռի պաշտոնաթերթի խմբագրական կազմի անդամ Ս. Քոլալեչյանը.

«Ամենայն Հայոց Հայրապետության պաշտոնաթերթ «էջմիածին» ամսագրի խմբագրական մարմնի անունից թույլ տվեք ի սրտե շնորհավորել Ձեզ, Ձեր ծննդյան ութսուն և գրական-մանկավարժական գործունեության վաթսունամյակի առիթով:

Ձեր բազմաբովանդակ կյանքը հայ ժողովրդին և նրա հինավուրց մշակույթին ջերմեռանդորեն նվիրվելու բացառիկ օրինակ է հանդիսացել: Ձեր հարուստ կյանքի կարևոր մի մասը Դուք անց եք կացրել նաև ս. էջմիածնի կամարների ներքո և Ձեզ անբաղձաբեռն միաձուլել Մայր Աթոռի վերջին շրջանի բառրիկ դարձած գործունեության հետ: Այս սրբազան հարկի տակ, ի շարս Ձեր ստանձնած հայրենանվեր և եկեղեցաշեն պատասխանատու աշխատանքների, Ձեզ է պատկանում նաև Ամենայն Հայոց Հայրապետության պաշտոնաթերթ «էջմիածին»

հանդեսի առաջին խմբագիրներից մեկը լինելու բարձր պատիվը:

Հայրենական մեծ պատերազմի օրերին էր, երբ հայրենի հարազատ պետության հովանու տակ գտնվող հայ եկեղեցիին սկսել էր թևակոխել իր նոր զարթոնքի շրջանը, անհրաժեշտություն էր առաջացել Մայր Աթոռն օժտելու հատուկ պաշտոնաթերթով, և որը պետք է հանդիսանար նախկինում հրատարակված «Արարատ» ամսագրի շարունակությունը: Վերջինս, ինչպես հայտնի է, լույս էր տեսել 1868—1919 թթ., և իր կեսդարյա պատմության ընթացքում պատվավոր տեղ գրավել ոչ միայն եկեղեցական պարբերականների շարքում, այլև նշանակալից դեր ստանձնել նաև հայագիտության զարգացման գործում: Նոր հրատարակելի ամսագիրը, շարունակելով հանդերձ իր նախորդի ավանդույթները, պետք է ստանձներ նաև նորանոր այլ պարտավորություններ, որոնք անմիջականորեն բխում էին ժամանակի պահանջներից:

Հայրապետական նոր հանդեսի խմբագիրը լինելու պատիվը նաև վստահվեց Գևորգյան ճեմարանի երբեմնի սան, բազմարդյուն մանկավարժ և գիտնական պրոֆ. Առաքել Գևորգի Առաքելյանին՝ մեր այսօրվա թանկագին հոբելյարին: Նա էր, որ 1944—1949 թթ. ամենայն ձեռնհասությամբ և մեծ եռանդով խմբագրեց այն և «Էջմիածին»-ը վերածեց մի տեսակ ոսկյա կամուրջի՝ կրկին հաղորդակից դարձնելով աշխարհով մեկ սփռված մեր եղբայրներին և քույրերին՝ հարազատ հայրենիքի և ս. Էջմիածնի հետ: Հիշյալ տարիներին հրատարակված ամսագրի համարների հետ համառոտակի ծանոթացումը իսկ կարող է վկայել ձեռք բերված հաջողության մասին: Այս առթիվ անհրաժեշտ է նշել, որ այդ տարիներին «Էջմիածին» ամսագրի մնայուն աշխատակիցների թվումն էին գտնվում մեր մեծանուն վարպետը՝ Ավետիք Իսահակյանը, հայագիտության երախտավորներից ակադեմիկոսներ Ստ. Մալխասյանցը և Հրաչյա Աճառյանը, գիտության վաստակավոր գործիչներ Նրվանդ Շահադիդն ու Գարեգին Լևոնյանը, և շատ ուրիշներ: Ամսագրի շուրջ ստեղծված ընդհանուր ոգևորությունը նրա շուրջը համախմբեց նաև սփյուռքում գործող բազմաթիվ հայտնի գիտնականների, այդ թվում՝ հայ ձեռագրագիտության մեծանուն վաստակավոր Գարեգին Ա. կաթողիկոս Հովսեփյանցին, անվանի պատմաբան Ա. Ալպոյաճյանին, ժրագյան բանասեր Արտ. արքեպ. Սյուրմեյանին և ուրիշներին:

Ամսագիրը լայն տեղ տրամադրեց նաև հայ հայրենիքի և Մայր Աթոռի առօրյա

կյանքին և վերածաղկմանը:

Թանկագին հոբելյար, Դուք խմբագրական ասպարեզ իջնելով միանգամայն երջանիկ պայմաններում, կարողացաք հայրապետական ամսագիրը մի տեսակ կոունկի վերածելով մեր հույսի և լույսի կենտրոններից լավագույն խապրիկներ ուղարկել աստանդական հայության: Եթե անցյալի պայմանները թելադրում էին «Արարատ» ամսագրի խմբագրերին գրելու հայրենի երկրի ամալություն և աշխարհով մեկ հայության բեկորների տարածման և նրանց սպառնացող սովի ու համաճարակի մասին, ապա «Դուք դարձյալ երջանկությունը ունեցաք մեր պատմության մեջ իր նախընթացը չունեցող հայրենադարձության վսեմ լուրը ավետելու: Եվ, վերջապես, եթե «Արարատ»-ում գրվում էր մեր հույակապ քաղաքների և հուշարձանների ավերման ու մոխրակույտերի վերածման մասին, ապա Ձեզ է, որ դարձյալ բախտ վիճակվեց արձագանքելու մեր հայրենիքում բարձրացող լույսի նոր տաճարների մասին և գովքը հյուսելու մեր քաղաքամայր հրաշք Երևանին, որպեսզի հայը ուր որ էլ լինի, պահպանի իր գոյությունը և շարունակի հայ մնալ...

Ամենայն հայոց նորընտիր գահակալը՝ Ս. Օ. Տ. Տ. Վաղգեն Ա Վեհափառ կաթողիկոսի գահակալության առաջին իսկ օրից Դուք միշտ մնացիք Մայր Աթոռի և նրա անձնվեր Հայրապետի շուրջը իբրև Գերագույն հոգևոր խորհրդի անդամ՝ Ձեր անունը ընդմիշտ կապելով հայ եկեղեցու նորագույն պատմության հետ:

Թանկագին ուսուցչապետ, երբ այսօր նշվում է Ձեր բազմարդյունակ կյանքի հոբելյանը, պարտականություն եմ զգում նաև իմ երախտագիտությունը հայտնել Ձեզ այն բանի համար, որ ես ևս մաս եմ կազմել Ձեր շնչին հաղորդակից եղող բազմահազար ուսանողների բանակին, որոնք այժմ մեզ հանրապետության, ինչպես նաև մեր մեծ Միության այլ հանրապետություններում կարևոր աշխատանքի են լծված:

Մեծարգո հոբելյար և թանկագին ուսուցչապետ, թույլ տվեք այս հանդիսավոր պահին մի անգամ ևս «Էջմիածին» ամսագրի խմբագրության և նրա բազմահազար ընթերցողների անունից հայտնել Ձեզ սրտագին շնորհակալություններ, ցանկալ Ձեզ երկար, առողջ և երջանիկ կյանք ու ստեղծագործական բեղմնավոր աշխատանք՝ ի փառս հայ մշակույթի և մեր մայր հայրենիքի ու ս. Էջմիածնի: Թույլ տվեք նաև Ձեր ուսանողության և անձամբ իմ կողմից Ձեզ հայտնել խորին հարգանքներ և երախտագիտության ամենաջերմ զգացմունքներ:

Հոգևոր ճեմարանի զրաբար լեզվի դասախոս, բանասիրական գիտությունների թեկնածու Ս. Անթոնյանը ջերմորեն ողջունում է հարգելի հոբելյարին հետևյալ ուղերձով.

«Մեծարգո հոբելյար, սիրելի՛ ուսուցչապետ, հայտնի խոսք է՝ տարիները խելացի մարդու իմաստությունն ավելացնում են: Երեք քսան տարվա իմաստավորված աղգանվեր, բոլորանվեր կյանքի ճանապարհն եք անցել Դուք: Այսօր մենք առավել ուրախ ենք, որ Ձեզ տեսնում ենք քաջառողջ ու կայտառ, աշխատանքի սքանչագործ տրամադրությամբ առեցող:»

Մոտ երկու տասնյակ տարի առաջ Ձեր գործընկերներն ու ուսանողները Ձեզ գիտեին որպես հին աշխարհի հոգու ճարտարագետների անդուգական մասնագետ ու դասախոս, որն խորունկ սեր ու պաշտամունք ունենալով ամենայն գեղեցիկի հանդեպ, իր դասախոսություններում, ավանդական հարավեղների պես, կենդանություն էր տալիս մեր պատմահոր մեկուկես հազարամյա հնություն ունեցող այն խոսքին, թե «... ես չեմ տատանվում՝ ամբողջ Հունաստանը գիտության մայր կամ դայակ կոչելու» (Մ. Խորենացի, Ա, Բ):

Այո՛, մենք Ձեզանից սովորեցինք սիրել գեղեցիկը:

Այսօր Դուք հայ մտքի անդաստանում ծանոթ եք որպես հայրենի մշակույթի հմուտ մասնագետ: Ինչպիսի՛ զուգադիպություն. ինչպես մեր պատմահայրը, սքանչացած հին հույների մեծագործություններով, ստեղծեց իր, մերազնյա մատենից մատյանը, այնպես էլ Դուք, ճշմարտագույնս գնահատելով թուրգոմյան ազգի հոգեկան հարստությունները, հնարավորություն ընձեռեցիք, որ մեծագործ նախնիների հետևորդները կարգան, ծանոթանան, ոգևորվեն, որդեգրեն դրանք և յուրույսան հարստացնեն հայրենի մշակույթը:

Սիրելի ուսուցչապետ, մենք գիտենք, որ Դուք միշտ Ձեզ հոգեհարազատ եք զգացել աստվածակառույց այս հաստատությանը. բնական է, Ձեր հոգին սնունդ է առել Գևորգյան ճեմարանի համահայրաբույր կամարների ներքո, ինչպես բարի, երախտապարտ դավակ, Դուք երբեմն չեք մոռացել, ս. էջմիածինը, Գևորգյան ճեմարանը կամ նույնն է թե՛ հոգևոր ճեմարանը: Մեկ տասնամյակ ամբողջ այստեղ մեր լեզուն ու նրա շունչն են ավանդել հայորդիներին, և այսօր նրանք, թող թե՛ այլուր, իրենց համեստ լուման են ներդնում հայագիտության մեջ:

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովրդի ծանր օրերում իսկ Դուք չեք կորցրել Ձեր հոգու արիությունը. գեղեցիկը պաշտելով, անտեղիտալի եք մնացել ճակիտեմական բարոյակա՛նի Ձեր պաշտամունքի մեջ:

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովրդի հոգևոր արժեքների գնահատության, պահպանման հարցերում Դուք միշտ եղել եք արդար, համարձակ, ճշմարիտ ու հայրենասեր:

Դուք մեր վերածնված ժողովրդի առաջին ավետաբեր ծիծեռնակներից մեկը եղաք սփյուռքում. Ձեր բարի առաքելությունների ժամանակ ի մոտո ճանաչեցիք և անհունորեն սիրեցիք՝ հայրենակարոտ այդ տարագիրներին, որոնց կարոտից այսօր էլ Արաքսը «դարիվ-դարիվ խփելով փախչում է լալագին»: Դուք հուսադրեցիք նրանց, ոգևորեցիք, որ մայր Հայաստանը իր գիրկը կառնի նրանց, որպեսզի Գողթան անմահ երգիչները վերստին հնչեցնեն բամբուկները, երգելով թող մարգարիտ տեղա Արաքսի հարսնության ժամանակ:

Աստվածաշնչական ավանդությունների այս սուրբասուրբ երկրում մեկ ավանդություն էլ պետք է հորինվեր այն մասին, որ սպիտակափառ Մասիս սարը որպես թագ իջնում է իր արժանավոր հայորդիների գլխին: Համեմատությունները բանաստեղծական մտածելաձևի սեփականությունն են, բայց մենք հավատացած ենք, որ Մասիս սարն անձեռակերտ թագ է դնում Մեսրոպի ու Եղիշեի, Նարեկացու ու Մագիստրոսի, Կոմիտասի ու Անդրանիկի ճշմարտագնաց հայրուղիով ընթացող իր բոլոր որդիների գլխին: Անձեռակերտ այդ թագը թող զարդարի և Ձեր ալեհեր գլուխը:

Աշակերտի մշտանրախտապարտ հոգով ողջունում եմ Ձեզ, շնորհավորում Ձեր կյանքի, ես կասեի՝ մտավոր մշակույթի արգասաբեր տարիները, մաղթում քաջառողջություն ու գիտական, դասախոսական բեղմնավոր աշխատանք՝ ի բարգավաճումն հայրենի դպրության և ի փառավորումն ազգիս հայոց»:

Հոբելյարին ուղղված ողջունի սրտագին խոսքերից հետո, հոգ. տ. Գևորգ վրդ. Սեբադյարյանը ընթերցում է հանդիսության ընթացքում Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի փետրվարի 5 թվակիր հետևյալ սրբատառ կոնդակը, որն ունկնդրվում է հոտնկայս.

«ՄԵԾԱՅԱՐԳ ՏԻԱՐ ՊՐՈՖ. ԱՌԱՔԵԼ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ, ԱՆԴԱՄՈՅ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԽՈՐՀՐԴՈՅ, ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻՈՅ ՄԱՅՐ ԱԹՈՐՈՅ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ԷԶՄԻԱՍՆԻ, ՈՂՋՈՅՆ ՀԱՅՐԱԿԱՆ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ

Հոգեկան անհուն ուրախությամբ կ'ողջունենք Ձեր ծննդյան ութսունամեակը և

գրական-մանկավարժական գործունեության վաթսուամեայ վաստակը, ու այս երջանիկ առթիւ, Մեր մեծարանքի ու գնահատանքի զգացումներուն հետ միասին, Ձեզի կը բերենք Մեր արտագին մաղթանքը, որ նաև յետ այսու, երկար տարիներ շարունակեք Ձեր մտքի լույսով և հոգիի ջերմութեամբ՝ դաստիարակել նոր սերունդներ, ի փառս հայ մշակութիին ու ժողովրդեան:

Այսօր, Մեզի համար մեծ ուրախութիւն է նաև հաստատել, որ Դուք, սիրելի ուսուցչապետ, քսան և եփնգ տարիներէ ի վեր, Ձեր թելուն աշխատանքի բաժինը նուիրաբերած էք սուրբ Էջմիածնին, իբրև անդամ Գերագոյն հոգևոր խորհուրդի, իբրև խմբագիր «Էջմիածին» մեր պաշտօնագրերի, և իբրև դասախօս հոգևոր ճեմարանի, ամէն կերպի և միշտ թանկագին ծառայութիւններ մատուցելով Մայր Աթոռիս, ներշնչուած ու գոտեպնդուած Հայաստանեայց եկեղեցիի և հայ ժողովուրդի գերագոյն շահերու պայծառ գիտակցութեամբ:

Դուք, արժանատի ու երախտագէտ սան Գեորգեան հոգևոր ճեմարանի, Ձեր կեանքով ու գործով հանդիսացաք բարի և քաջ մշակ հայ դպրութեան անդամատանի մէջ, Մայր Աթոռ ու Էջմիածնի հանդէպ Ձեր պարտքը կատարելով «ընդ միոյ երեսուն, և ընդ միոյ վաթսուն»:

Արդ, բերկրեալ արտով ու յարգալից գնահատանքով, Մենք Ձեզի կը շնորհենք ու Գրիգոր Լուսատւիչի Ա կարգի շքանշան, ցանկանալով, որ զայն կրէք Ձեր կուրծքին վրայ արևոտ ու խաղաղ երկար օրեր, քաջ առողջութեամբ:

Ողջ լըրուք, զօրացեալ ու Հոգով և յաւէտ օրհնեալ ի Տեառնէ և ի Մենք: Ամէն:

Վ Ա Զ Գ Է Ն Ա

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԿ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ԱՍԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Տուա կոնդակս ի 5-ն փետրուարի
1967 փրկչական ամի,
և ի տումարիս հայոց ՌՆԺՁ,
ի մայրավանս արքայ Էջմիածնի:
Հմր. 613»

Հայրապետական կոնդակի ընթերցումից հետո, Վեհափառ Հայրապետը խոսք առնելով ջերմորեն ողջունում է հարգելի հոբելյարին և, սրտագին ծափերի տարափի տակ, պրոֆ. Ա. Առաքելյանի կուրծքը զարգարում ու Գրիգոր Լուսավորչի առաջին կարգի ազամանդակու շքանշանով:

Հայրապետական բարձր պարգևը հուզումով ու աջահամբույրով ստանալուց հետո,

հոբելյար պրոֆ. Ա. Առաքելյանը ջերմ երախտագիտութեան ու շնորհակալութեան զգացված խոսք է ասում՝ Վեհափառ Հայրապետին ուղղված.

«Վեհափառ Տէր,

ինձ համար գերագույն պատիվ է, որ իմ ութսունամյա հոբելյանը տոնվում է Ձերդ Սրբութեան նախագահութեամբ և հայրենի կառավարության ներկայացուցիչների ներկայութեամբ: Բառ չեմ գտնում արտահայտելու խորը երախտագիտութեան իմ զգացմունքը:

Վեհափառ Տե՛ր և հարգարժան հանդիսականնե՛ր, Արուժը մի փոքր գլուղ է, որ գտնվել է Արագածոտն գավառում, այժմվա Բյուրականի մոտ: Գրիգոր Մամիկոնյան հայ իշխանն աղտեղ կառուցում է մի հոյակապ եկեղեցի: Հայ պատմիչը՝ Հովհաննես Դրասխանակերտցին, գովասանքով է նշում հայ իշխանի շինարար աշխատանքը և այսպես որակում այն. «Եւ շինեաց սոփայով երկնային իմն ճեմարան յարգարեալ ի մէջ երկրի»: Այդպիսի երկրային մի ճեմարան է Մայր Աթոռը, ու Էջմիածինը: Այդ ճեմարանումն են անցել իմ պատանեկության և երիտասարդության տարիները, աղտեղ եմ ես ստացել իմ կրթութիւնը և դաստիարակութիւնը: Ընձնարանն ինձ տվել է գիտութիւն և ներշնչել սեր առ տառապալից հայ ժողովուրդը, առ նրա մեծ մշակույթը: Ես հավատարիմ մնացի և այժմ էլ հավատարիմ եմ մեր ժողովրդին, և քանի ողջ եմ, կշարունակեմ աշխատել հայ ժողովրդի համար, Մայր Աթոռի համար: Հայ ժողովուրդը և Մայր Աթոռը ենթակա են եղել ահեղ փոթորիկների, մրրիկների, քաղաքական արհաւիրքների. հայ ժողովուրդը և իր Մայր Աթոռ սուրբ Էջմիածինը այդ բոլորի հանդեպ մղելով բուն, հերոսական պայքար, մնացել են անհողողող և անսասան: Մայր Աթոռն այժմ և առհավետ զերծ է արհաւիրքներից և փոթորիկներից, քանի որ գոյութիւն ունի հայրենի կառավարութիւնը, որի հովանու տակ ապրում է նա ազատ և ապահով: Փա՛ռք և պատիվ հայրենի կառավարութեան ու Մայր Աթոռ ու Էջմիածնին, հովերժական կյանք սիրելի Հայաստանին ու նրա հարազատ կառավարութեանը: Թող հավերժ ապրի Մայր Աթոռը, հայ ժողովրդի սրտերի սիրտը»:

Փոքր ընդմիջումից հետո գործադրութեան է դրվում հոբելյանական հանգիստութեան երկրորդ բաժինը՝ հետևյալ զեղարկեստական ծրագրով, որին իրենց մասնակցութիւնն են բերում սիրված ու հարգված արվեստագետներ:

Շնորհալի դաշնակահարուհի Էլյանուրա Աղամյան. ծրագրում է. Մանուկյանի «Պրելյ-

ուղ» և «Էքսպրոմտ» (իր ստեղծագործությունը):

Վաստակավոր թավջութակահար պրոֆ. Գուրգեն Աղամյան, ծրագրում՝ էգրլս՝ սոնատի առաջին մաս, Բոբեր՝ Հունգարական ռապսոդիա, Գուրգեն Աղամյան՝ էլեգիա-մեդեզի (նվիրված Վեհափառ Հայրապետին), Կոմիտաս վարդապետ՝ «Էս առուն», Ալ. Հարությունյան՝ «Էքսպրոմտ»:

Այնուհետև եկեղեցական երկու հնազարդության տաղերի երգեցողությանը հանդես է գալիս հոգ. տ. Արսեն վրդ. Բերբերյանը՝ «Հաւուն, հաւուն» և «Ես ձայն դադիծուն ասեմ» ս. Գրիգոր Նարեկացու խոսքերով, նոտագրված Կոմիտաս վարդապետի ձեռքով, իսկ ձայնի և երգեհոնի համար մշակված՝ երաժշտագետ պրոֆ. Ռուբեն Աթայանի կողմից, որը և դաշնամուրի վրա ընկերակցում է տաղերի կատարմանը:

Գեղարվեստական բաժնի վերջին մասում ներկաները բացառիկ հաճույք ունեցան լսելու տաղանդավոր երգչուհի, ժողովրդական

գերասանուհի Գոհար Գասպարյանին. ծրագրում՝ Գլյուկ՝ արիա, Մոցարտ՝ արիա «Տիտուս Անդրոնիկոս» օպերայից, Կրեդրի՝ սոնատին, ձայնի և սրնգի համար, Անտոն Մալիպան՝ «Մովի երգը», Կոմիտաս վարդապետ՝ «Կանչե, կոունկ, կանչե», Արմեն Տիգրանյան՝ Շուշանի արիան «Դավիթ-բեկ» օպերայից, Տիգրան Չուխաջյան՝ Փառանձեմի՝ թագուհու արիան «Արշակ Երկրորդ» օպերայից:

Համերգի ժամանակ տաղանդավոր երգչուհուն դաշնամուրի վրա ընկերակցում էր շնորհալի դաշնակահարուհի Էլյոնորա Ոսկանյանը, իսկ սրնգի վրա՝ տաղանդավոր սրնգահար Լևոն Ալոյանը:

Հորեկյանական հանդիսության ավարտին Վեհափառ Հայրապետը շնորհակալության ջերմ խոսք ասաց հորեկյանական հանձնաժողովի անդամներին, ելույթ ունեցողներին և գեղարվեստական բաժնի իրենց սիրահոժար մասնակցությունը բերած արվեստագետներին:

